

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5MCdo/5/2011
Identifikačné číslo spisu:	9011899929
Dátum vydania rozhodnutia:	01.03.2012
Meno a priezvisko:	JUDr. Vladimír Magura
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2012:9011899929.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa V., IČO: 00 012 670, zastúpenej advokátskou kanceláriou SCHUBERT & partners s.r.o., Vánsovej č. 2, Bratislava, proti odporcom 1/ R. K., 2/ R., zastúpených advokátskou kanceláriou DT Legal s.r.o. Kvačalova č. 28, Bratislava, o vydanie predbežného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 23 C 410/2009, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 9. apríla 2010, sp.zn. 8 Co 90/2010 a uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV z 11. januára 2010, č.k. 23 C 410/2009-203, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Okresného súdu Bratislava IV z 11. januára 2010 č.k. 23 C 410/2009-203 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 9. apríla 2010 sp.zn. 8 Co 90/2010 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV uznesením z 11. januára 2010 č. k. 23 C 410/2009-203 zakázal odporcovi 2/ nakladať s nehnuteľnosťami nachádzajúcimi sa v k.ú. G., zapísanými na LV č. XXXX., vedenom Správou katastra pre hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavu, v okrese Bratislava IV, v obci Bratislava - G. ako parc. č. 4246/3 o výmere 2227 m² - druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, parc. č. 4248/91 o výmere 558 m² - druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, parc. č. 4248/94 o výmere 236 m² - druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, parc. č. 4248/102 o výmere 324 m² - druh pozemku zastavané plochy a nádvoria a so stavbou - sklad expedície so súpisným číslom 3229, stavba postavená na parc. č. 4246/3, najmä tieto nehnuteľnosti predať, darovať, zameniť, alebo iným spôsobom scudziť, previesť, zaťažiť alebo nakladať s nimi až do právoplatného skončenia konania vo veci samej a súčasne mu uložil povinnosť zdržať sa akejkoľvek stavebnej činnosti na predmetných nehnuteľnostiach až do právoplatného skončenia konania vo veci samej. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na návrh na vydanie predbežného opatrenia, v ktorom navrhovateľ uviedol, že existuje reálna hrozba v možnom konaní odporcu 2/ pri nakladaní s nehnuteľnosťami, ktoré sú predmetom konania o

určenie neplatnosti zmluvy vedených na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 7C 367/2008 a sp.zn. 18C 93/2008. V týchto konaniach boli prvostupňovým súdom v minulosti vydané predbežné opatrenia ukladajúce odporcovi 1/ identické zákazy dispozície s označenými nehnuteľnosťami, avšak na jeho odvolanie boli Krajským súdom v Bratislave zrušené z dôvodu, že navrhovateľ nepreukázal, že odporca vykonáva kroky k ich prevodu alebo zaťaženiu. Vzhľadom na skutočnosť, že odporca 2/ dňa 6. apríla 2009 a dňa 16. apríla 2009 uzatvoril ako kupujúci s odporcom 1/ zmluvy o prevode uvedených nehnuteľností, existuje dôvodná obava, že sa zmari výkon budúceho súdneho rozhodnutia. Prvostupňový súd poukázal na ustanovenie § 102 ods. 1 v spojení s § 76 ods. 1 písm. e/ a f/ O.s.p., pričom dospel k záveru, že navrhovateľ osvedčil danosť svojho práva a predbežná úprava pomerov účastníkov konania je dôvodná.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie odporcu 2/ uznesením z 9. apríla 2010 sp.zn. 8 Co 90/2010 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V dôvodoch svojho rozhodnutia konštatoval, že nie je možné neprihliadať na vzájomné majetkové prepojenie odporcu 2/ s odporcom 1/ keď odporca 1/ (materská organizácia) je jediným akcionárom odporcu 2/ a s prihliadnutím na vyjadrenie odporcu 2/, že presuny nehnuteľností, či iných majetkových hodnôt medzi spoločnosťami patriacimi do koncernu R., sú bežnou záležitosťou, je možné dôvodne vyvodiť hrozbu ďalšieho presunu predmetných nehnuteľností v prípade spoločností koncernu, čím je preukázaný naliehavý záujem na nariadení predbežného opatrenia požadovaného navrhovateľom. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa o splnení zákonných podmienok pre navrhovanú dočasnú úpravu, keď v danom prípade existuje aj právny vzťah medzi účastníkmi konania, a to i vo vzťahu k predmetu konania a keď vzhľadom na vyjadrenie odporcu 2/, že nemá záujem nakladať s nehnuteľnosťami, nemožno hovoriť ani o zásahu do jeho vlastníckych práv, resp. nemožno konštatovať neprimeraný zásah do výkonu jeho vlastníckych práv. Touto dočasnou úpravou nedôjde k zhoršovaniu právneho postavenia navrhovateľa; nedôjde k zmenám v osobe účastníka konania na strane odporcu a týmto sa zamedzí i prípadnému zmareniu budúceho výkonu súdneho rozhodnutia v prípade jeho úspechu v konaní.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vyhovel podnetu odporcu 2/ a mimoriadnym dovolaním napadol tak uznesenie okresného súdu, ako aj uznesenie krajského súdu, ktoré s poukazom na ustanovenie § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. navrhol zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie. V odôvodnení mimoriadneho dovolania poukázal na to, že navrhovateľ sa v konaní domáha určenia neplatnosti zmlúv, ktoré uzatvoril odporca 1/ s odporcom 2/ v dňoch 6. apríla 2009 a 16. apríla 2009, nakoľko navrhovateľ vedie proti odporcovi 1/ na Okresnom súde Bratislava IV súdne spory o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností z 15. decembra 2009 (sp.zn. 7C 367/2008) a zmluvy o prevode nehnuteľností z 19. júna 2007 (sp.zn. 18C 93/2008). Uvedené súdne spory sa týkajú nehnuteľností nachádzajúcich sa v k.ú. G. zapísaných na LV č. XXXX. Hoci oba konajúce súdy v odôvodnení svojich rozhodnutí správne konštatovali, že vydanie predbežného opatrenia predpokladá, aby sa osvedčila danosť práva a navrhovateľom uplatňovaný nárok nemôže byť zjavne nedôvodný, práve osvedčenie danosti nároku dôsledne neskúmali, inak by návrhu na vydanie predbežného opatrenia nemohli vyhovieť. V prvom rade neskúmali existenciu naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na podanie žaloby o určenie neplatnosti zmluvy uzatvorenej medzi odporcami 1/ a 2/. Základnou podmienkou dôvodnosti a úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c) O.s.p. je totiž existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem navrhovateľa, ktorého zaťažuje povinnosť tvrdenia a dokázania skutočností, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jedna z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritorne vyhovieť. V konkrétnom prípade existencia naliehavého právneho záujmu nemôže byť daná, pretože už v pôvodných sporoch vedených na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 7C 367/2008 a sp.zn. 18C 93/2008 nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností, nakoľko napádanými zmluvami v tomto konaní došlo k právnej zmenev zmysle § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov. Pri posudzovaní existencie naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na určení neplatnosti zmlúv uzatvorených medzi navrhovateľom a odporcom 1/ bude potrebné posúdiť, či rozhodnutím o takomto návrhu by sa odstránila neistota v jeho právnom postavení. Bol toho názoru, že na základe rozsudku súdu o platnosti, resp. neplatnosti zmlúv by nemohlo dôjsť k

zápisu vlastníckeho práva navrhovateľa a k obnoveniu pôvodných zápisov, keďže v danom prípade boli práva dotknuté ďalšou zmenou (zmluvami o prevode nehnuteľností medzi odporcami 1/ a 2/). Jediným prostriedkom na odstránenie neistého právneho postavenia navrhovateľa je žaloba o určenie vlastníckeho práva, v rámci ktorej by bola posúdená platnosť uzatvorených zmlúv. V danom prípade nebola splnená základná podmienka prípustnosti a dôvodnosti predbežného opatrenia a to osvedčenie základných skutočností nároku (IV ÚS 189/01 ČR, R 117/2003), teda uplatnený nárok navrhovateľa bol zjavne neopodstatnený. Z uvedeného preto vyvodil, že konajúce súdy dôsledne neskúmali splnenie podmienok pre aplikáciu ustanovenia § 102 ods. 1 O.s.p. v dôsledku čoho vec nesprávne právne posúdili (§ 243 f ods. 1 písm. c) O.s.p.).

Navrhovateľ vo svojom vyjadrení navrhol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako nedôvodné zamietnuť z dôvodu, že napadnuté rozhodnutia súdov vychádzajú zo správneho právneho posúdenia veci. Poukázal na to, že proti odporcovi 1/ vedie na Okresnom súde Bratislava IV súdny spor o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností zo dňa 15. decembra 2006 pod sp.zn. 7C 367/2008 z dôvodu, že predmetnú zmluvu uzatvoril v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Proti odporcovi 1/ vedie na Okresnom súde Bratislava IV aj súdny spor o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností zo dňa 19. júna 2007 pod sp.zn. 18C 93/2008 z dôvodu, že ju tiež uzatvoril v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Od označených zmlúv v súlade s ustanovením § 49 Občianskeho zákonníka v platnom znení dorúčením písomného oznámenia datovaného 13. október 2008 o odstúpení od zmlúv odporcovi 1/ navrhovateľ platne a účinne odstúpil. Pre posúdenie vecí samej, a teda aj vydania predbežného opatrenia a s tým súvisiaceho naliehavého právneho záujmu je nevyhnutné posudzovať vec komplexne a vychádzajúc z vyššie uvedeného prihliadnuť na skutočnosť, že predmetom sporu medzi sporovými stranami nie je skutočnosť, kto je vlastníkom predmetných nehnuteľností, ale otázka, či je odstúpenie navrhovateľa od zmlúv platné alebo nie, inými slovami sporná je platnosť, či neplatnosť zmlúv. Vedené rozhodnutie o platnosti či neplatnosti zmlúv odstráni v celom rozsahu stav právnej neistoty medzi sporovými stranami o tejto otázke a zásadne mení právne postavenie navrhovateľa, a to v niekoľkých smeroch. Získa tým právny základ pre vznesenie nároku na vrátenie plnenia poskytnutého na základe neplatných zmlúv, t.j. nároku na vrátenie predmetných nehnuteľností. Následné vydanie týchto nehnuteľností navrhovateľovi, či následné určenie jeho vlastníckeho práva, nie je jediným spôsobom, akým je možné spravodlivo vyriešiť sporné vzťahy medzi sporovými stranami. Zneužitie tiesne na strane navrhovateľa spočívalo v uzavretí dohody o neprimerane nízkej cene predávaných nehnuteľností, preto jedným zo spôsobov, ako vyriešiť súvisiace sporové vzťahy medzi stranami po potvrdení neplatnosti zmlúv, je možnosť vykonania takých dvojstranných právnych úkonov, ktoré by znamenali s konečnou platnosťou nadobudnutie predmetných nehnuteľností do vlastníctva príslušného odporcu, avšak už za primeranú kúpnu cenu. Zásadne síce platí, že možnosť žaloby na plnenie spravidla vylučuje právny záujem na žalobe určovacej; tento predpoklad však nemožno chápať všeobecne. Ak navrhovateľ môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Za nedovolenú - pri možnosti žaloby na plnenie - možno považovať určovaciu žalobu len tam, kde by neslúžila potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu a môže sa ňou predísť žalobe na plnenie, je určovacia žaloba prípustná aj napriek tomu, že je možná i žaloba na plnenie. S poukazom na vyššie uvedené považoval za nesprávnu domnienku generálneho prokurátora, podľa ktorej sa neistota v právnom postavení navrhovateľa odstráni len zápisom jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností a teda že navrhovateľ nemá a nemôže mať na vyslovení neplatnosti zmlúv naliehavý právny záujem, keďže navrhovateľ nepodal určovaciu žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Len z poukazom na absenciu žaloby o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam teda nemožno automaticky tvrdiť i absenciu naliehavého právneho záujmu navrhovateľa na potvrdení neplatnosti zmlúv.

Odporcovia 1/, 2/ sa v celom rozsahu stotožnili s mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora a navrhli napadnuté rozhodnutia súdov zrušiť a navrhovateľa zaviazat' na zaplatenie trov dovolacieho konania. Potrebu dočasnej úpravy vzťahov a nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy považovali v zmysle § 74 ods. 1 a § 75 ods. 2 O.s.p. za obligatórne podmienky nariadenia predbežného opatrenia.

Vzhľadom na predmet sporu vo veci samej, ktorým je určenie neplatnosti zmlúv o prevode nehnuteľností, považovali ochranu poskytnutú súdmi navrhovateľovi za neštandardnú. Poukázali aj na negatívny dopad nariadeného predbežného opatrenia na ich podnikateľskú činnosť a považovali jeho vydanie za v rozpore so zákonom. Namietali, že bezdôvodne zasiahlo do ich vlastníckych a podnikateľských práv.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora bolo podané dôvodne.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Žiadna takáto vada konania nebola dovolacím súdom zistená a mimoriadnym dovolateľom ani namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Medzi také vady patrí skutočnosť, že rozhodnutie súdu vychádza z neúplného alebo nesprávne zisteného skutkového stavu veci z dôvodu, že súd pri vykonávaní dokazovania nepostupoval v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Za vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, je potrebné považovať prípad, kedy zistenie skutkového stavu veci je v rozpore s § 120 ods. 1 vetou treťou O.s.p.; ak súdom neboli vôbec zisťované rozhodné (právne relevantné) skutočnosti potrebné pre správne posúdenie veci a to i v prípade, ak ich účastníci nenamietali (netvrdili), avšak súd bol povinný sa nimi zaoberať z úradnej povinnosti (ex officio). K výskytu tzv. inej vady konania v prejednávanej veci nedošlo.

K námietke v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že rozhodnutie

odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), je potrebné uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. O takýto prípad v danej veci ide.

Podľa § 74 O.s.p. súd môže nariadiť predbežné opatrenie okrem iného aj vtedy, ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený.

Predbežné opatrenie nariadi súd na návrh (§ 75 ods. 1 O.s.p.).

Z ustanovenia § 76 ods. 1 písm. e/ O.s.p. vyplýva, že súd môže uložiť účastníkovi, aby nenakladal s určitými vecami alebo právami.

Ak treba po začatí konania dočasne upraviť pomery účastníkov, alebo zabezpečiť dôkaz, pretože je obava, že neskôr ho nebude možné vykonať alebo len s veľkými ťažkosťami, súd na návrh neodkladne vydá predbežné opatrenie alebo zabezpečí dôkaz (§ 102 ods. 1 O.s.p.).

Súdna prax citované ustanovenia vykladá tak, že pod pojem „dočasná úprava pomerov“ možno zahrnúť aj dočasné obmedzenie dispozície s majetkom v priebehu konania z dôvodu ohrozenia výkonu súdneho rozhodnutia, ktoré bolo alebo bude v konaní vydané.

Zmyslom predbežného opatrenia je dočasná úprava pomerov účastníkov, pričom musí byť poskytnutá ochrana tomu, kto o vydanie žiada, tak v rámci ústavných a zákonných pravidiel aj tomu, voči komu predbežné opatrenie smeruje. Ochrana toho, proti komu má navrhované predbežné opatrenie smerovať, však nemôže dosiahnuť takú intenzitu, aby prakticky znemožnila ochranu oprávnených záujmov druhej strany, teda toho, kto o vydanie predbežného opatrenia žiada. Pred nariadením predbežného opatrenia nemusí byť nárok dokázaný, musí však byť aspoň osvedčený. Osvedčenie (na rozdiel od dokazovania) znamená, že súd pomocou ponúknutých dôkazných prostriedkov zisťuje najvýznamnejšie skutočnosti (teda nie všetky rozhodujúce skutočnosti), pri ich zisťovaní nemusí dbať na všetky formality, ako je to pri dokazovaní; postačuje, že osvedčená skutočnosť sa mu vzhľadom na všetky okolnosti javí ako nanajvýš pravdepodobná. Pri nariadení predbežného opatrenia teda súd poskytne oprávnenému účastníkovi dočasnú ochranu, prípadne zabráňuje ďalšiemu zhoršovaniu jeho postavenia aj za cenu, že skutočný stav veci nie je ešte náležite zistený, a teda že subjektívne právo ani jemu zodpovedajúca povinnosť nie sú celkom nepochybné. Dočasnou úpravou urobenou vo forme predbežného opatrenia sa preto neprejudikujú práva a povinnosti účastníkov ani posúdenie právneho vzťahu medzi nimi. Znamená to, že obsahom dočasnej úpravy v neskoršom konaní nie je súd viazaný a môže rozhodnúť inak. Tam, kde nebolo vôbec vydané rozhodnutie, je treba, aby okrem skutočností, ktoré odôvodňujú obavu z ohrozenia exekúcie, bolo tiež preukázané alebo aspoň osvedčené (kumulatívne), že navrhovateľ má pohľadávku alebo iný nárok a že tento jeho nárok mu bude priznaný súdnym rozhodnutím.

Z uvedeného vyplýva že zákonná úprava postupu pri nariaďovaní predbežných opatrení (§ 76 O.s.p. v spojení s § 102 O.s.p.) vyžaduje, aby navrhovateľ osvedčil jednak sám nárok a jednak, že je tu obava z ohrozenia výkonu súdneho rozhodnutia. Súd preto musí tieto okolnosti zvážiť, čo sa v danom prípade nestalo.

Pred nariadením predbežného opatrenia v zmysle § 76 ods. 1 písm. e/ O.s.p. sa vychádza z jeho vymedzenia uvedeného v návrhu a súd skúma, či je dostatočne odôvodnený a ďalej skutkové okolnosti vzťahujúce sa na rozsah navrhovaného opatrenia. Zákaz nakladania s vecami alebo právami uloží takým spôsobom, aby nenarušil činnosť účastníka, ktorý je nevyhnutý pre plnenie jeho povinností voči tretím osobám, alebo aby ho neobmedzoval v ekonomickej činnosti, čo by v konečnom dôsledku mohlo negatívne ovplyvniť uspokojenie práva účastníka, ktorý podal návrh.

Nenakladanie s vecami, právami (zákaz disponovať s nimi) je zásahom do vlastníckeho práva, ako aj do iných ústavou zaručených práv.

Podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere.

Z ustanovenia čl. 35 ods. 1 Ústavy vyplýva, že každý má právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy je zaručená nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia.

Každý má právo brániť sa pred neoprávneným zasahovaním do rodinného a súkromného života (čl. 19 ods. 2 Ústavy).

Tieto ústavou zaručené práva treba rešpektovať aj pri nariaďovaní predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. e/ O.s.p. Z tohto dôvodu je treba pred nariadením predbežného opatrenia venovať pozornosť tomu, či nenakladaním s vecami alebo právami nedochádza k zásahu do vlastníckych práv nad nevyhnutnú mieru, prípadne až k znemožneniu podnikania alebo inej zárobkovej činnosti odporcu. Vzhľadom na uvedené predbežné opatrenie, ktorým sa zakazuje nakladať s majetkom alebo jeho časťou, môže súd nariadiť len v takom rozsahu, aby to s prihliadnutím na podnikateľskú činnosť odporcu bolo primerané právu, ktorého budúci výkon je ohrozený.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že rozsudok súdu znejúci na plnenie nevyhnutne obsahuje určenie práva alebo právneho vzťahu, ale toto určenie sa uvedie iba v odôvodnení rozsudku ako predpoklad pre výrok na plnenie. Sú však aj situácie, keď sa s návrhmi na plnenie nevystačí a keď treba rozhodnúť o samej existencii práv alebo právneho vzťahu. Navrhovateľ nežiada plnenie, ale žiada určenie, ktoré samo vyvolá určité právne následky. Preto vznikla určovací žaloba ako doplnok žaloby na plnenie, aby bolo možné poskytnúť aj nepriamu ochranu právnym pomerom tam, kde sú ohrozené. Určovacou žalobou sa navrhovateľ nedomáha prisúdenia plnenia, nedomáha sa teda vydania exekučného titulu, ale jeho zámerom je, aby súd v rozsudku vyriekol, že určité právo, či právny vzťah, existuje alebo neexistuje. Navrhovateľ podaním určovacej žaloby vyjadruje, že mu k ochrane práva postačí jeho určenie - „danie mu istoty práva“. Požadované určenie sa pritom nemôže týkať existencie alebo neexistencie samotnej právnej skutočnosti, ale len práva alebo právneho vzťahu (judikatúra túto zásadu sčasti modifikovala). Určovacie žaloby majú len preventívnu funkciu, smerujú k tomu, aby sa porušeniu práva v budúcnosti predišlo. Z tohto dôvodu žaloba na určenie nie je spravidla opodstatnená tam, kde je možné domáhať sa ochrany žalobou na plnenie. Právo (právny vzťah), existenciu alebo neexistenciu ktorého určovací výrok vyslovuje, je týmto výrokom vždy určované len vo vzťahu k prítomnosti. Ako uvádza judikatúra (porovnaj napr. dôvody v rozsudkoch Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. 4. 1985 sp.zn. 2 Cz 18/85, z 26. 8. 1993 sp.zn. 1 Cdo 76/93, z 24. 3. 1997 sp.zn. 2 Cdo 135/96), rozsudkom nemožno zásadne určiť existenciu (prípadne neexistenciu) právneho vzťahu alebo práva za dobu minulú. Výrok rozsudku aj v konaní o určovacej žalobe musí zodpovedať právnemu vzťahu, resp. právu v prítomnom čase, t.j. v čase vyhlásenia rozsudku (podľa § 154 ods. 1 O.s.p. je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia). Pre rozsudok súdu teda nemôže byť rozhodujúci stav, ktorý tu už nie je (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. novembra 2002 sp.zn. 2 Cdo 76/02). Iné je, že ustanovenie § 154 ods. 1 O.s.p. nedotýka sa hmotnoprávnych predpisov, ktoré vznik, zmenu alebo zánik práv či povinností viažu na určitý okamih.

Základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem navrhovateľa. Právny záujem navrhovateľa musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Naliehavosť právneho

záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: odporcom je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru navrhovateľa, teda je tu stav, že právo resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi účastníkmi); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia navrhovateľa, ktorý nemožno odstrániť inak len určovacím výrokom; jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu.

Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvého stupňa, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu.

Zistenie, že práva k príslušnej nehnuteľnosti, ohľadom ktorej sa vedie spor o neplatnosť prevodu nehnuteľnosti, prípadne o následnú platnosť (neplatnosť) odstúpenia od takéhoto prevodu, sa dotýka ďalšia právna zmena v zmysle § 34 ods. 2 katastrálneho zákona, znamená zistenie, že rozsudok súdu o takomto určení neplatnosti (platnosti) právneho úkonu z takéhoto konania by nebolo možné zapísať do katastra nehnuteľností. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. v takomto prípade bude chýbať a tento nedostatok predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací návrh nemôže obstať a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu návrhu. Preto nie je možné vyvodiť ani základnú podmienku prípustnosti a dôvodnosti predbežného opatrenia, ktorou je osvedčenie základných skutočností uplatneného nároku.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. júna 2007 sp.zn. 1 Cdo 91/2006, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 61/2007, v zmysle ktorého naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností nie je daný, ak sa práva k nehnuteľnosti dotýka ďalšia právna zmena v zmysle § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (katastrálny zákon).

So zreteľom na uvedené právne závery súdov, na ktorých založili napadnuté uznesenie, nie je možné považovať za správne. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenia súdov oboch stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.